ʻATIQOT

VOLUME 95

ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY
JERUSALEM 2019

'Atiqot
Publications of the Israel Antiquities Authority

Editor-in-Chief: Zvi Greenhut

Series Editor: Rachel Kudish-Vashdi

English Editors: Shoshana Israeli
Rachel Kudish-Vashdi
Lori Lender
Ezra Marcus
Ilana Peters
Inbal Samet
Aviva Schwarzfeld
Joe Uziel

Hebrew Editor: Galit Samora-Cohen

Editorial Coordinators: Osnat Rosental
Nelly Beyman

Cover Illustrations
Hebrew: A Coin of Demetrius III, 97/6–88/7 BCE, Ḥorbat 'Ofrat (Photography: Clara Amit)
English: A Bronze Pendant, Late Ottoman Period, Or Yehuda (Photography: Clara Amit)

Typesetting and Layout: Ira Bendersky and Hagar Maimon
Production: Hagar Maimon
Preparation of Illustrations: Natalia Zak, Irina Berin and Dov Porotsky

Printing: Ayalon Printing, Jerusalem

© 2019, the Israel Antiquities Authority
POB 586, Jerusalem 91004
ISBN 978-965-406-700-3
EISBN 978-965-406-701-0
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

Contents

The Pottery Neolithic Settlement at Tel Yosef (Tell esh-Sheikh Ḥasan)	Karen Covello-Paran	1
The Flint Assemblage of the Pottery Neolithic Site of Tel Yosef (Tell esh-Sheikh Ḥasan)	Hamoudi Khalaily	29
The Groundstone Assemblage from the Pottery Neolithic Site at Tel Yosef (Tell esh-Sheikh Ḥasan)	Hamoudi Khalaily and Ofer Marder	53
Geomorphological Setting and Palaeoenvironment of the Pottery Neolithic Site at Tel Yosef (Tell esh-Sheikh Ḥasan)	Arlene Miller Rosen	61
Iron Age, Persian–Hellenistic, Roman, Byzantine and Crusader–Mamluk-Period Remains at Ḥorbat ʻOfrat in Lower Galilee	Yardenna Alexandre	65
The Glass Finds from Ḥorbat ʻOfrat	Yael Gorin-Rosen	115
The Coins from Ḥorbat ʻOfrat	Donald T. Ariel	121
Animal Bones from Iron Age and Mamluk-Period Contexts in Ḥorbat ʻOfrat	Nimrod Marom	129
A Nabatean Roadside Temple at Ḥorbat Ḥaẓaẓa in the Negev Highlands *Coins, by Donald T. Ariel*	Tali Erickson-Gini	145
The Glass Finds from Ben Shemen	Natalya Katsnelson	173
The Coins from Ben Shemen	Gabriela Bijovsky	187
Glass Vessels from Yafo (Jaffa), Yehuda Ha-Yammit Street	Brigitte Ouahnouna	191
Coins from Yafo (Jaffa), Yehuda Ha-Yammit Street	Robert Kool	197
A Stamped Rhodian Amphora Handle from Yafo (Jaffa), Yehuda Ha-Yammit Street	Gerald Finkielsztejn	201
Late Ottoman-Period Buildings and Late Chalcolithic-Period Finds at Kafr ʻAna, Or Yehuda *An Early Twentieth-Century Pistol, by Alexander Glick*	Yoav Arbel and Felix Volynsky	203
The Late Ottoman-Period Pottery from Kafr ʻAna, Or Yehuda	Anna de Vincenz	219
Late Chalcolithic-Period Pottery from Kafr ʻAna, Or Yehuda	Eli Yannai	229

Analysis of the Late Chalcolithic-Period Flint Assemblage from Kafr ‘Ana, Or Yehuda	Alla Yaroshevich	235
Late Chalcolithic-Period Groundstone Vessels and Tools from Kafr ‘Ana, Or Yehuda	Edwin C.M. van den Brink	247
A Late Chalcolithic-Period Archaeozoological Assemblage from Kafr ‘Ana, Or Yehuda	Moshe Sade	253

Summaries of the Hebrew Section

Ritual Baths (*Miqva’ot*), Cisterns and Other Remains on the Fringes of the Ancient Settlement in Ben Shemen	Ronit Lupu	255
A Crusader-Period Moat and Other Remains from Yafo (Jaffa), Yehuda Ha-Yammit Street	Elie Haddad and Lior Rauchberger	257

The Hebrew Section 1*–42*

Abbreviations

AA	*Archäologischer Anzeiger*
ADAJ	*Annual of the Department of Antiquities of Jordan*
ASOR	American Schools of Oriental Research
AIHV	Association internationale pour l'histoire du verre
AJN	*American Journal of Numismatics*
ANGSBA	Annual of the Nelson Glueck School of Biblical Archaeology
ANRW	*Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*
'Atiqot (*ES*)	'Atiqot (English Series)
'Atiqot (*HS*)	'Atiqot (Hebrew Series)
BAIAS	*Bulletin of the Anglo-Israel Archaeological Society (Strata BAIAS* from 2010)
BAR Int. S.	British Archaeological Reports (International Series)
BASOR	*Bulletin of the American Schools of Oriental Research*
BSAE	British School of Archaeology in Egypt
CNRS	Centre national de la recherche scientifique
CRFJ	Centre de recherche français de Jérusalem
ESI	*Excavations and Surveys in Israel*
HA	*Ḥadashot Arkheologiyot*
HA–ESI	*Ḥadashot Arkheologiyot—Excavations and Surveys in Israel* (from 1999)
IAA Reports	Israel Antiquities Authority Reports
ICAANE	International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East (from 1998)
IEJ	*Israel Exploration Journal*
INJ	*Israel Numismatic Journal*
JAS	*Journal of Archaeological Science*
JFA	*Journal of Field Archaeology*
JGS	*Journal of Glass Studies*
JIPS	*Journal of the Israel Prehistoric Society (Mitekufat Haeven)*
JSOT	*Journal for the Study of the Old Testament*
JRA	*Journal of Roman Archaeology*
JSP	Judea & Samaria Publications
JWP	*Journal of World Prehistory*
LA	*Liber Annuus*
NEA	*Near Eastern Archaeology*
NEAEHL	E. Stern and A. Lewinson-Gilboa eds. *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land* 1–4. Jerusalem 1993
OBO.SA	Orbis Biblicus et Orientalis Series Archaeologica
PEFA	Palestine Exploration Fund Annual
QDAP	*Quarterly of the Department of Antiquities of Palestine*
SBF	Studium Biblicum Franciscanum

CONTRIBUTORS

Alexander Glick
Israel Antiquities Authority

Alla Yaroshevich, PhD
Israel Antiquities Authority

Anna de Vincenz, PhD
Albright Institute

Arlene Miller Rosen, PhD
University College, London

Brigitte Ouahnana
Israel Antiquities Authority

Donald T. Ariel, PhD
Israel Antiquities Authority

Edwin C.M. van den Brink, PhD
Israel Antiquities Authority

Eli Yannai, PhD
Israel Antiquities Authority

Elie Haddad, PhD
Israel Antiquities Authority

Felix Volynsky
Israel Antiquities Authority

Gabriela Bijovsky, PhD
Israel Antiquities Authority

Gerald Finkielsztejn, PhD
Israel Antiquities Authority

Hamoudi Khalaily, PhD
Israel Antiquities Authority

Karen Covello-Paran, PhD
Israel Antiquities Authority

Lior Rauchberger
Israel Antiquities Authority

Moshe Sade, PhD
Independent Researcher

Natalya Katsnelson
Israel Antiquities Authority

Nimrod Marom, PhD
University of Haifa

Ofer Marder, PhD
Ben Gurion University, Be'er Sheva'

Robert Kool, PhD
Israel Antiquities Authority

Ronit Lupu
Israel Antiquities Authority

Tali Erickson-Gini, PhD
Israel Antiquities Authority

Yael Gorin-Rosen, PhD
Israel Antiquities Authority

Yardenna Alexandre
Israel Antiquities Authority

Yoav Arbel, PhD
Israel Antiquities Authority

עתיקות

כרך 95

רשות העתיקות
ירושלים התשע"ט

עתיקות
פרסומי רשות העתיקות

עורך ראשי: צבי גרינהוט

עורכת הסדרה: רחל קודיש־ושדי

עריכה עברית: גלית סמאורה־כהן

עריכה אנגלית: שושנה ישראלי
לורי לנדר
עזרא מרכוס
ענבל סאמט
ג׳ו עוזיאל
אילנה פיטרס
רחל קודיש־ושדי
אביבה שוורצפלד

רכזות מערכת: אסנת רוזנטל
נלי בימן

איורי עטיפה
עברית: מטבע של דימיטריוס הג׳, 88/7–97/6 לפסה״נ, חורבת עפרת (צילום: קלרה עמית)
אנגלית: תליון ברונזה, התקופה העות׳מאנית המאוחרת, אור יהודה (צילום: קלרה עמית)

סדר ועיצוב: אירה בנדרסקי והגר מימון
הבאה לדפוס: הגר מימון
הכנת איורים לדפוס: נטליה זק, אירינה ברין ודב פורוצקי

דפוס: דפוס איילון, ירושלים

© כל הזכויות שמורות לרשות העתיקות
ת״ד 586, ירושלים 91004
ISBN 978-965-406-700-3
EISBN 978-965-406-701-0
ISSN 0792–8424

www.antiquities.org.il
www.atiqot.org.il

תוכן העניינים

מקוואות טהרה, בורות מים ושרידים אחרים בשולי היישוב הקדום בבן שמן	רונית לופו	1*
חפיר מהתקופה הצלבנית ושרידים אחרים ברחוב יהודה הימית ביפו	אלי הדד וליאור ראוכברגר	19*

החלק האנגלי

יישוב מהתקופה הנאוליתית הקרמית בתל יוסף (תל א־שיח׳ חסאן)	קרן קובלו־פארן	1
מכלול כלי הצור מהיישוב מהתקופה הנאוליתית הקרמית בתל יוסף (תל א־שיח׳ חסאן)	חמודי חלאילה	29
מכלול כלי האבן מהיישוב מהתקופה הנאוליתית הקרמית בתל יוסף (תל א־שיח׳ חסאן)	חמודי חלאילה ועפר מרדר	53
הגיאומורפולוגיה וסביבת הקיום הקדומה של היישוב מהתקופה הנאוליתית הקרמית בתל יוסף (תל א־שיח׳ חסאן)	ארלן מילר רוזן	61
שרידים מתקופת הברזל ומהתקופות הפרסית–ההלניסטית, הרומית, הביזנטית והצלבנית–הממלוכית בחורבת עפרת שבגליל התחתון	ירדנה אלכסנדר	65
ממצא הזכוכית מחורבת עפרת	יעל גורין־רוזן	115
ממצא המטבעות מחורבת עפרת	דונלד צ׳ אריאל	121
עצמות בעלי החיים ממכלולים מתקופת הברזל ומהתקופה הממלוכית בחורבת עפרת	נמרוד מרום	129
מקדש דרכים מהתקופה הנבטית בחורבת חצצה שבהרי הנגב המטבעות, מאת דונלד צ׳ אריאל	טלי אריקסון־גיני	145
ממצא הזכוכית מבן שמן	נטליה כצנלסון	173
ממצא המטבעות מבן שמן	גבריאלה ביכובסקי	187
ממצא כלי הזכוכית מרחוב יהודה הימית ביפו	בריג׳יט אונונה	191
המטבעות מרחוב יהודה הימית ביפו	רוברט קול	197
טביעת חותם על ידית אמפורה רודית מרחוב יהודה הימית ביפו	ג׳רלד פינקלשטיין	201

מבנים משלהי התקופה העות׳מאנית וממצאים מהתקופה הכלקוליתית המאוחרת בכפר עאנה, אור יהודה	יואב ארבל ופליקס ווילינסקי	203
כלי חרס משלהי התקופה העות׳מאנית בכפר עאנה, אור יהודה	אנה דה וינסנס	219
כלי חרס מהתקופה הכלקוליתית המאוחרת בכפר עאנה, אור יהודה	אלי ינאי	229
ניתוח מכלול הצור מהתקופה הכלקוליתית המאוחרת בכפר עאנה, אור יהודה	אלה ירושביץ	235
כלי אבן מהתקופה הכלקוליתית המאוחרת בכפר עאנה, אור יהודה	אדווין ק״מ ון דן ברינק	247
מכלול עצמות בעלי החיים מהתקופה הכלקוליתית המאוחרת בכפר עאנה, אור יהודה	משה שדה	253